

**SVOBODA MEDIJEV IN VARSTVO ZASEBNOSTI:
KRITIKA DVEH PRECEDENSOV, PREDLOG RAZVRSTITVE
»JAVNIH OSEB« IN PREDLOG USTAVNOPRAVNIH
STANDARDOV¹**

As. mag. ANDRAŽ TERŠEK*

Pravna fakulteta, Ljubljana 2006

---

¹ Objavljeno v Dnevi civilnega prava, Portorož, zbornik, IPP pri PF v Ljubljani, 2006.

* Asistent na Katedri za teorijo in sociologijo prava na PF v Ljubljani, urednik revije za evropsko ustavnost REVUS. Članek je razširjen in dopolnjen referat z Dnevov civilnega prava, Portorož, 2006.

1. Prvo izhodišče: nedorečenost odločbe Ustavnega sodišča RS

V zadevi **Up- 50/99** (OdlUS IX, 310) je Ustavno sodišče (v nadaljevanju US) presojalo tudi razmerje med pravico do zasebnosti (35. člen Ustave) in svobodo izražanja (39. člen Ustave). US je v tej odločbi opredelilo tri stopnje varstva pravice do zasebnosti: a) *področje intimnega in družinskega življenja*; b) *področje zasebnega življenja, ki se ne odvija v javnosti*; c) *področje življenja posameznika v javnosti*.² US je poudarilo, da čim manj intimno je področje zasebnega življenja posameznika, tem manjšo pravno zaščito uživa, kadar pride v kolizijo z interesi in s pravicami drugih posameznikov.

US je stopnjo varstva zasebnosti opredelilo tudi glede na *značilnosti posameznika*, ki zatrjuje kršitev svoje pravice do zasebnosti. Gre za vprašanje, kolikšen značaj javnosti je mogoče pripisati določenemu posamezniku glede na njegova družbena ravnanja oziroma glede na njegovo družbeno vlogo. US je menilo, da gre na eni strani za osebe iz sodobnega življenja, ki zanimajo javnost ali t. im. *absolutne osebe iz javnega življenja*, na drugi strani pa za osebe, ki javnost zanimajo samo v zvezi z nekim konkretnim dogodkom ali t. im. *relativne osebe iz javnega življenja*.³

---

² US je v 7. točki obrazložitve odločbe zapisalo: »Zasebnost sodobna pravna teorija opredeljuje kot področje posameznika, v katero ne sme nihče posegati brez zakonskega pooblastila. Pravica do zasebnosti posamezniku vzpostavlja krog intimnega lastnega delovanja, kjer sme z garancijo države sam odločati o tem, katere posege vanj bo dopustil. Toda, pravica do zasebnosti ni absolutna pravica, temveč je omejena z varstvom pravic in koristi drugih ter z vedenjem posameznika v javnosti. Človek se namreč kot družbeno bitje, ki nenehno prihaja v stik z drugimi ljudmi, ne more povsem izogniti temu, da se iz raznih vzrokov in nagibov tudi drugi zanimajo zanj in za njegovo zasebno življenje. Pri tem bi področje zasebnega življenja posameznika lahko razdelili: a) na področje intimnega in družinskega življenja; b) na področje zasebnega življenja, ki se ne odvija v javnosti; in c) na področje življenja posameznika v javnosti.«

³ Ustavno sodišče je v drugem odstavku 7. točke obrazložitve opredelilo absolutno in relativno javne osebe na naslednji način: »V splošnem velja, da čim manj intimno je področje zasebnega življenja posameznika, tem manjšo pravno zaščito uživa, kadar pride v kolizijo z interesi in s pravicami drugih posameznikov. Pri presoji dopustnosti posega v posameznikovo pravico do zasebnosti je treba upoštevati tudi značilnosti subjekta, v katerega pravice se posega. Ob tem pravna teorija navaja, da je brez privolitve prizadetega mogoče pisati o zasebnem življenju osebnosti iz sodobnega življenja, ki zanimajo javnost (t. i. absolutne osebe iz javnega življenja), in osebe, ki javnost zanima samo v zvezi z nekim določenim dogodkom (t. i. relativne osebe iz javnega življenja), ne pa tudi o drugih osebah. Pri opisovanju življenjskih dogodkov absolutnih in relativnih oseb javnega življenja je brez privolitve prizadetega dovoljeno opisati zlasti tisto, kar je pomembno za značaj, dejanja in mišljenja teh oseb glede na njihovo javno udejstvovanje. Toda tudi pri teh osebah brez njihove privolitve ni dovoljeno objavljati stvari iz njihovega intimnega življenja.« Takšna opredelitev je po eni strani problemsko preskopa, po drugi strani pa preveč kategorična.

Tudi upoštevajoč opredeljevalne izraze iz slovenskih teoretičnih pisanj o pravici do zasebnosti⁴ in izrazoslovje Evropskega sodišča za človekove pravice (v nadaljevanju ESČP ali Sodišče)⁵ lahko govorimo o *relativno* in *absolutno javnih osebah*.⁶ Opredelitev US, da gre pri absolutnih osebah iz javnega življenja za »osebe iz sodobnega življenja, ki zanimajo javnost«, po mojem mnenju ni najbolj posrečena. Zdi se mi namreč preširoka. Osebe, ki zanimajo javnost, so dejansko tudi osebe, ki bi jim morali v določenih primerih pripisati le značaj relativno javnih oseb. Pri relativno javnih osebah gre za osebe, ki so zaradi svojega družbenega delovanja ali družbenega položaja sicer javne in kot takšne predmet zanimanja javnosti. Vendarle pa njihovo pojavljanje v javnosti bodisi ne predstavlja zavestne izpostavitve svojega ravnanja oceni in kritiki drugih ljudi, na primer tudi z namenom »trženja« svoje javne podobe (»imidža«), bodisi njihova družbena vloga nima tolikšnega splošnega družbenega pomena (v političnem smislu), da bi tem osebam lahko pripisali ali celo morali pripisati značaj absolutno javnih oseb.

US v odločbi Up- 50/99 tudi ni razlikovalo med »javnim interesom« (angl. »public interest«) in dejstvom, da določene osebe in zadeve v povezavi z njimi javnost enostavno zanimajo (angl. »interests the public«). »Javni interes« in »zvedavost javnosti« sta koncepta, med katerima je ustavnopravno odločilna razlika.⁷

Pri opisovanju življenjskih dogodkov absolutno in relativno javnih oseb je po mnenju US brez privolitve prizadetega dovoljeno opisati zlasti tisto, »kar je pomembno za značaj, dejanja in mišljenje teh oseb glede na njihovo javno udeleževanje. Toda tudi pri teh osebah brez privolitve prizadetega ni dovoljeno objavljati stvari iz njihovega intimnega

---

⁴ Prim. Žurej, J., *Pravica do zasebnosti*, ZZR, 2001; Šinkovec, J., *Pravice in svoboščine*, ČZ UL RS, 1997; Polajnar Pavčnik, A., *The Freedom of Expression and Civil Law Protection of Privacy*, v Kranjc, J. (Ur.): *Legal Problems of the Functioning of Media in a Democratic Society*, Faculty of Law University of Ljubljana and Council of Europe, 1995; Polajnaš Pavčnik, A., *Temeljne pravice kot osebnostne pravice*, v Pavčnik, M., Polajnar Pavčnik, A., Wedam Lukić, D., *Temeljne pravice*, Cankarjeva založba, 1997, str. 187 in nasl.

⁵ Precedenčni primer za to je *Von Hannover proti Nemčiji* (prikaz sledi v nadaljevanju).

⁶ Izraz »osebe« se mi zdi primernejši kot »osebnosti«, ker javna prepoznavnost posameznika po mojem mnenju še ne naredi za »osebnost«.

⁷ Kar poudarjata tudi Berden, A., *Svoboda izražanja in pravica posameznikov pred njeno zlorabo*, Pravna praksa, 15/1999; Polajnar Pavčnik, A., *Svoboda izražanja in civilnopravno varstvo zasebnosti*, v Pavčnik, M., Polajnar Pavčnik, A., Wedam Lukić, D., *Temeljne pravice*, Cankarjeva založba, 1997, str. 161-170.

življenja.« Stališče US o prepovedi objavljanja stvari iz intimnega življenja javnih oseb je po mojem mnenju preveč restriktivno, ker tudi intimna sfera javnih oseb ni popolnoma oziroma absolutno varovana. Tudi stališče iz prvega stavka v navedku se zdi sporno ali dvomljivo, ker relevantnost, s tem pa ustavnopravno dopustnost objavljanja informacij o javnih osebah neposredno povezuje z njihovim javnim udejstvovanjem, ne da bi to povezavo konkretiziralo.

Protrjujem načelnemu prepričanju, da oseba, ki se zavestno izpostavi javnosti, ne more več zase zahtevati priznanja statusa zasebnika, ki bi bil upravičen do anonimnosti. Člani kraljevih družin, igralci, estradniki, akademiki, politiki itd. opravljajo svoje funkcije javno. In čeprav nekaterim med njimi morebiti sploh ne gre za »publiciteto«, ki bi jo na določen način »tržili«, je že po definiciji njihova podoba v nezanemarljivi, celo v precejšnji meri »javna last«. ⁸ Določeni elementi sfere zasebnosti, nenazadnje pa celo intimnosti javnih oseb nedvomno predstavljajo tudi »javno zadevo« (angl. »public matter«). Odgovor na vprašanje, kateri elementi, katera dejstva iz te zasebnosti ali intimnosti so javna zadeva in v kolikšni meri, bi moral biti rezultat skrbne (ustavnopravne) presoje. Ta bi morala upoštevati razvrstitev življenjskih sfer, značilnosti posameznikove družbene vloge, kriterij razumnega pričakovanja zasebnosti konkretnega posameznika glede na stopnjo javnosti njegovega družbenega delovanja ali njegove funkcije ter okoliščine in dejstva konkretnega primera. Tudi določeni elementi intimnega življenja absolutno javnih oseb, kot so politiki, so lahko neposredno povezani z njihovimi javnimi funkcijami. Utemeljene potrebe po javnosti nekaterih elementov intimnosti ni mogoče kar vnaprej izključiti *ad absolutum*.

V obrazložitvi odločbe US manjka tudi natančnejša opredelitev stopenj varstva zasebnosti in natančnejša opredelitev stopnje varstva zasebnosti pri vsaki izmed kategorij javnih oseb. Morda manjka celo vzorčna navedba primerov ene ali druge vrste javnih oseb. Najprej mislim na eksplicitno razlikovanje med politiki kot enkratnimi absolutno

---

⁸ Takšno je mnenje strasbourškega sodnika prof. Zupančiča. Glej njegovo ločeno mnenje v zadevi *Von Hannover*, 2000. Sodnikovemu mnenju pritrujem. Prof. Zupančič tudi meni, da je nemogoče z železno zaveso razmejiti med zasebnim življenjem in javnim nastopanjem.

javnimi osebami na eni strani in drugimi javnimi osebami, kot so na primer drugi javni funkcionarji, člani kraljevih družin, določene medijsko nadvse prepoznavne osebe, estradniki ipd. na drugi strani. Nadalje, US se ni dotaknilo vprašanja ali je potrebno razlikovati tudi med posameznimi absolutno javnimi osebami. Potem nastopi tudi problem natančneje, določeneje opredeljenega razlikovanja med absolutno in relativno javnimi osebami. Znotraj skupine relativno javnih oseb je ponovno treba razlikovati med posameznimi osebami glede na večji ali manjši politični značaj in splošni družbeni pomen njihovega javnega delovanja oziroma družbene vloge. Gre tudi za potrebo po razlikovanju med tistimi osebami, katerih delo je bilo v preteklosti javno, med osebami, katerih delo je po značaju javno in kot takšno poteka v določenem, srednjeročnem ali dolgoročnem obdobju in končno med tistimi osebami, ki so se priložnostno (*ad hoc*) ali kratkoročno, morda tudi povsem po naključju ali nehote, javno izpostavile. Teh vprašanj se torej US ni dotaknilo.

US je sfero posameznikove zasebnosti razdelilo na tri dele: a) *področje intimnega in družinskega življenja*; b) *področje zasebnega življenja, ki se ne odvija v javnosti*; c) *področje življenja posameznika v javnosti*. Takšna opredelitev ne daje odgovora na dve pomembni vprašanji: prvič, v čem se (in verjamem, da se) razlikujejo sfere intimnega življenja, družinskega življenja in zasebnega življenja, ki se ne odvija v javnosti; drugič, kako je z varstvom tistega vidika posameznikovega življenja, ki se sicer odvija v javnosti, vendarle pa vključuje elemente zasebnosti in mu je zato treba zagotoviti ustavnopravno varstvo.⁹

US je v odločbi št. Up-60/00 med drugim zapisalo, da »gre za poseg v zasebnost samo takrat, ko se človek nahaja v prostoru, kjer upravičeno pričakuje, da bo sam.« US je pri tem izrecno in po mojem mnenju nepremišljeno izhajalo iz ameriškega primera *Katz v. United States*. Svojo odločitev je obrazložilo tako, da je spregledalo evropski koncept varstva zasebnosti, ki ga odraža tudi sodna praksa ESČP in ki pomembno odstopa od ameriškega.

---

⁹ O tem prim. strnjeno Žurej, J., 2001 in tam navedena dela.

Doktrina VS ZDA v ospredje postavlja prostorski koncept varstva zasebnosti.¹⁰ Evropsko ustavnopravno varstvo zasebnosti postavlja v ospredje koncept večjega obsega pričakovanega varstva zasebnosti, ki presega prostorsko utemeljitev:¹¹ »Pravo (Ustava) ne štiti le prostorov, lastnine ali lastnikov, temveč posameznike, ki v določenem trenutku, v določenem prostoru ali pri določenem ravnanju (upravičeno) pričakujejo svojo zasebnost!«¹² V središču evropskega varstva zasebnosti je torej posameznik, pri tem pa za ugotovitev vdora v njegovo zasebnost niti ni potreben materialni vdor, temveč zadošča že vdor v psihološkem smislu.¹³ Prav posameznik, njegove značilnosti in značilnosti njegovih ravnanj so osrednji kriterij za ugotavljanje stopnje upravičeno pričakovane zasebnosti v prostoru, v katerem se nahaja prav ta posameznik. Četudi je ta prostor po naravi ali prima facie javen. Prav posameznik je torej tisti, ki s svojimi lastnostmi in z značilnostmi svojega ravnanja v prostor prinaša (legitimno) pričakovano zasebnost.¹⁴

2. Drugo izhodišče: nedorečenost sodbe ESČP

2.1 Med »zgodovinskostjo« in »neprepričljivostjo«

Sodba ESČP v zadevi *Von Hannover proti Nemčiji*¹⁵ je pomemben strasbourški sodni precedens.¹⁶ Dejstvo namreč je, da povečuje obseg varstva zasebnosti. Predvsem v razmerju med tabloidnim tiskom in javnimi osebami. In to se mi zdi dobro. Po drugi

---

¹⁰ Glej Nowak, J., E., Rotunda, R., D., *Constitutional Law*, West Publishing Co., 1995. Prim. Kristan, A., *Lawrence v. Texas. Bis nota: Zgodovinski marš Svobode pod taktirko ameriškega vrhovnega sodišča*, REVUS, št. 1, 2003.

¹¹ Podrobneje o tem v Teršek, A., *Svoboda izražanja in pravica do zasebnosti – analiza in komentar sodbe ESČP v primeru Von Hannover proti Nemčiji*, REVUS, št. 4, 2005.

¹² Šturm, L. (ur.), *Komentar Ustave RS*, FPDEŠ, 2002, (avtor Klemenčič, G.), 2002, str. 402.

¹³ Podrobneje o tem v Teršek, A., *Ustavnopravna analiza razmerja med 35. in 37/2. členom Ustave...*, Pravna praksa, št. 10-11/2003, priloga. V tem članku navajam relevantne sodbe ESČP.

¹⁴ Izčrpnejši od ustavnega sodišča je na primer Berden, A., 1999.

¹⁵ Sodba ESČP *Von Hannover proti Nemčiji (Case of Von Hannover v. Germany)*, s 24. 6. 2004.

¹⁶ Moja analiza in komentar sodbe temeljita na njenem prvotnem komentarju: Teršek, A., *Svoboda izražanja in pravica do zasebnosti – analiza in komentar sodbe ESČP v primeru Von Hannover proti Nemčiji*, REVUS, št. 4, 2005. Tokrat najpomembnejše elemente sodbe ESČP obravnavam dopolnjeno in z deloma spremenjenega zornega kota. Za kratko predstavitev sodbe prim. Rovšek, J., *Večje varstvo zasebnosti*, Pravna praksa, št. 31/2004.

strani pa sodbi očitam doktrinarno pomanjkljivost in delno protislovnost. Menim, da je notranja logika sodbe zamegljena, možnosti njene interpretacije pa so odprte do tolikšne mere, da je sodba kot celota neprepričljiva. V nadaljevanju pojasnujem moj vtis, da ta sodba *de facto* odpira več vprašanj kot pa jih rešuje. Prihodnji razvoj evropskega ustavnega varstva zasebnosti, tako nacionalnega kot tudi nadnacionalnega, bo pokazal, kolikšen bo zgodovinski pomen tega strasbourškega precedensa. Ob tem pa precedenčni vpliv te sodbe na prihodnje odločanje nacionalnih (ustavnih) sodišč in na odločanje ESČP vidim predvsem kot izpostavitve osrednjih vprašanj in problemskih torišč, ki terjajo oblikovanje prepričljivih in aplikabilnih doktrinarnih odgovorov in znatno manj kot ponujene odgovore na najkontroverznejša vprašanja in probleme varstva zasebnosti.

2.2 Načelna izhodišča varstva pravice

V obrazložitvi te sodbe je ESČP opredelilo večplastnost pravice do zasebnosti, ki je sestavljena iz različnih elementov *osebne identitete* (angl. »personal identity«).¹⁷ V njen okvir sodi tudi *posameznikova osebna podoba*. Pravica do zasebnosti vključuje posameznikovo *fizično in psihično integriteto*. Z varstvom te integritete je posamezniku omogočen *svoboden razvoj osebnosti* v družbenih odnosih z drugimi ljudmi, ki mora biti zavarovan pred zunanjimi vplivi. Po mnenju Sodišča zasebno življenje posameznika vključuje tudi *stike z drugimi ljudmi*, tako *zasebno* kot *javno*. ESČP je ob tem posebej poudarilo, da 8. člen EKČP (spoštovanje osebnega in družinskega življenja ter zasebnosti) ne določa le t. im. *negativnih obveznosti države*, ki državi prepovedujejo omejevalne posege na področje te konvencijske pravice, temveč tudi njene t. i. *pozitivne obveznost*.¹⁸ Doktrina pozitivnih obveznosti od države terja, da država zagotovi ustrezno uresničevanje pravice ne le v neposrednem razmerju med državo in posamezniki, temveč

---

¹⁷ Prim. Finžgar, A., *Osebnostne pravice*, SAZU, 1985; Sajovic, B., *Nekateri teoretični pristopi k fenomenu osebnostnih pravic*, v Pavčnik, M., Polajnar Pavčnik, A., Wedam Lukić, D., *Temeljne pravice*, Cankarjeva založba, 1997, pog. II/A; Polajnar Pavčnik, A., 1997.

¹⁸ O strasbourški (in nemški) doktrini pozitivnih obveznosti države glej Teršek, A., *Pozitivne dolžnosti države*, Pravna praksa, št. 15–16/2003; *Primer Mastromatteo proti Italiji: pozitivne dolžnosti države in problem socialnega tveganja*, Pravna praksa, št. 4/2003; najizčrpneje v *Doktrina pozitivnih obveznosti države ter (sistemska) odgovornost države za varstvo pravic in svoboščin*, Zbornik IPP, dec. 2004. O pozitivnih obveznostih države z vidika varstva zasebnosti glej tudi Žurej, J., navedeno delo, 2001. str. 303. Glej tudi Krivic, M., *Svoboda tiska in pravice posameznika: pravica do popravka in pravica do odgovora v slovenski zakonodaji*, Mediawatch, 2000, II. pogl.

tudi v razmerju med fizičnimi osebami (posameznik) in v razmerju med fizičnimi osebami in pravnimi osebami (mediji). Konvencijske pravice z vidika njihovega uresničevanja ne smejo ostati »neučinkovite«, oziroma le »teoretične ali iluzorne«. Ob tem, ko se mora država vzdržati posegov v pravico, mora tudi storiti vse, kar je v njeni moči, da zavaruje konvencijsko pravico pred posegi drugih subjektov, ki uresničevanje te pravice omejujejo ali onemogočajo,.

ESČP je poudarilo, da fotografije o princesinem zasebnem življenju, ki so jih objavili nemški časopisi, v danih okoliščinah niso bile v celoti v »funkciji obveščanja javnosti« in zato niso predstavljale izvrševanja demokratizacijske in nadzorne funkcije medijev. ESČP je zavzelo stališče, da *radovednost bralcev* ali *zvedavost javnosti* ne predstavljata legitimnega javnega interesa, ki bi opravičeval poseg v zasebno življenje monaške princese.

2.3 Značaj »javnosti«

Glede javnega značaja monaške princese je ESČP ugotovilo, da je princesa Carolina »le članica kraljeve družine«, ne da bi imela kakršnokoli »uradno« (v smislu »politično«) funkcijo v državi. Zaradi tega po mnenju strasbourškega sodišča monaška princesa ni absolutno javna oseba »par excellence«, kot je na primer menilo nemško ustavno sodišče. Absolutno javne osebe »par excellence« so po (impliciranem) mnenju strasbourškega sodišča nosilci uradnih javnih funkcij, zaradi česar so neposredno vključeni v politični proces odločanja.

Menim, da je ESČP v konkretnem primeru priznalo princesi takšno oziroma tolikšno varstvo zasebnosti, kot naj bi ga bile upravičeno deležne relativno javne osebe. Četudi Sodišče tega ni izrecno zapisalo.¹⁹ Sklep, da je Sodišče obravnavalo monaško princeso kot relativno javno osebo, sicer ne more biti kategoričen, se mi pa zdi prepričljivejši od nasprotnega sklepa, da je Sodišče obravnavalo princeso kot absolutno javno osebo.

---

¹⁹ V svojem prvem komentarju te sodbe (glej op. 15) sem v zvezi s tem zapisal, da je ESČP opredelilo princeso kot relativno javno osebo. Pri tem sem izhajal iz zgoraj zapisane teze.

Problem, ki ga podrobneje pojasnujem v nadaljevanju, je torej ta, da je obseg varstva zasebnosti, ki ga je Sodišče priznalo princesi, z doktrinarnega (teoretičnega) in praktičnega (v smislu obstoječe družbene dejanskosti na medijskem trgu ter nanjo vplivajoče pravne prakse) vidika težko združljiv s konceptom absolutno javnih oseb.

Sodba jezikovno sugerira sklep, da je ESČP razvrstilo absolutno javne osebe na »par excellence« absolutno javne osebe in na druge absolutno javne osebe. Vendarle pa kriteriji za presojo upravičenosti posegov v zasebnost javne osebe in za določitev obsega njenega upravičenega pričakovanja zasebnosti po mojem mnenju v tem primeru ne omogočajo, da bi brez notranjega protislovja sodbe oziroma brez težav za pravno logiko sodbe opredelili princeso kot absolutno javno osebo in ji hkrati z vidika pričakovanega varstva zasebnosti priznali vse tisto, kar ji je priznalo ESČP. V tem primeru bi namreč sodba ESČP predstavljala tako radikalen zasuk pri določanju znatno večjega varstva zasebnosti absolutno javnih oseb, da si pravzaprav težko predstavljam uresničevanje načel in kriterijev, določenih v sodbi, v družbeni in pravni praksi. Zdi se, da bi sodba v tem primeru *de facto* vodila na pot propada komercialnega (t.im. »rumenega« ali »tabloidnega«) tiska.

2.4 Kriterij »pomena informacij za javno razpravo v splošnem interesu«

Vse podrobnosti iz princesinega zasebnega življenja, ki jih zvedavi javnosti posredujejo tabloidi, po mnenju strasbourškega sodišča »ne prispevajo k javni razpravi o relevantnih vprašanjih ali zadevah v demokratični družbi«. ESČP je odločno zavrnilo enačenje družbene vloge monaške princese Caroline z vlogo, ki jo imajo v javnosti politiki. Pri slednjih tisk izvršuje pomembno družbeno in demokratično funkcijo »javnega psa čuvaja« (torej legitimacijsko in nadzorno funkcijo)²⁰, zaradi česar upravičeno posega tudi v njihovo zasebnost. To stališče ni sporno.

---

²⁰ Podrobno o tem v Pičman Štefančič, P., Teršek, A., *Preludij demokracije: civilna družba in svoboda javnega komuniciranja*, Manet, Pravna fakulteta v Ljubljani, 2005.

Po drugi strani pa je neprepričljivo stališče ESČP o odvisnosti dopustnega objavljanja informacij iz zasebnega življenja javne osebe od kriterija, ali imajo objavljene informacije »splošen družbeni pomen s političnega vidika«, če gre ta splošni pomen in politični vidik razumeti v ožjem smislu. Strasbourško sodišče je princesi priznalo pravico do zasebnosti pri večerjanju v odmaknjenem kotu restavracije in pri aktivnostih, ki so vključevale njene otroke. Pri drugem gre namreč tudi za varstvo družinskega življenja in ne le za varstvo zasebnosti. V tem delu sodbe je soglašalo z odločitvijo nemškega ustavnega sodišča. Problem se odpre ob dejstvu, da nemško ustavno sodišče princesi ni priznalo zaščite zasebnosti pri jahanju konj, igranju tenisa, pri nakupovanju ter pri kopanju v javnem bazenu.²¹ ESČP je namreč princesino zasebnost zaščitilo tudi v okviru naštetih ravnanj.²²

2. 5 Ponujeni odgovori in odprta vprašanja

Sporočilo (abstraktno in splošno) ESČP je po mojem mnenju naslednje: a) medijem je priznan ožji obseg pravice za poseganje v zasebnost javnih oseb, če te niso politiki, če ne izvršujejo uradne oziroma politične funkcije, zaradi česar jih ni mogoče opredeliti kot absolutno javne osebe »par excellence«; b) medijem ni priznana pravica do poseganja v zasebnost javnih oseb, ki niso javne »par excellence«, če podrobnosti iz njihovega zasebnega življenja niso pomembne za javno družbeno razpravo o zadevah, ki so v splošnem oziroma javnem družbenem interesu; c) zvedavost javnosti in medijsko ponudbo razvedrilnih vsebin (v tabloidnem ali komercialnem tisku) ni mogoče opredeliti kot javnega interesa, ki bi dovoljeval (nelegitimne) posege v zasebnost javnih oseb, ki

---

²¹ O tem, zakaj je treba posamezniku tudi v teh primerih načeloma priznati zaščito zasebnosti, podrobneje v Teršek, A., navedeno delo, 2005.

²² V prvi, delovni verziji tega članka za posvet na portoroških dnevih civilnega prava se mi je po malomarnosti zapisalo, da ESČP pri naštetih ravnanjih monaški princesi ni priznalo zaščite zasebnosti. V časovni stiski se mi je torej zgodila ndvse iritirajoča zamenjava odločitev nemškega ustavnega sodišča in ESČP. Za to malomarnost se iskreno opravičujem organizatorju dnevov civilnega prava, udeležencem in bralcem prvotnega delovnega gradiva. Zahvaljujem se ml. raz. **Andreju Ekartu** s PF v Mariboru, ki me je na to prvi prijazno opozoril. V prvotnem in omenjenem komentarju te sodbe, objavljenem v reviji REVUS (št. 4), ki je podlaga za to razpravo, sta odločitvi obeh sodišč pravilno predstavljena.

niso absolutno javne »par excellence«; d) ne svoboda izražanja ne pravica do zasebnosti po značaju nista absolutni, zato ju je treba v primeru njunega medsebojnega konflikta primerno uravnotežiti; e) ESČP je državam podpisnicam Konvencije naložilo tudi dolžnost natančnejše razmejitve med posameznimi javnimi osebnostmi.

Pritrjujem rezultatu razlogovanja ESČP, da je v tem primeru (in v nasprotju z odločitvijo nemškega ustavnega sodišča) šlo za kršitev pravice do zasebnosti kot temeljne konvencijske pravice v vseh tistih primerih, ki jih je v sodbi izpostavilo Sodišče. Moje pritrdjevanje je načelne narave.

Ne strinjam pa se z osrednjim utemeljevalnim stališčem Sodišča, če naj se to stališče razume tako, da posameznik, ki je javna oseba, ni več upravičen do varstva svoje zasebnosti (le) takrat, ko določena informacija iz njegovega življenja predstavlja informacijo o zadevi, ki je splošnega pomena za javnost, ta splošni pomen za javnost pa naj se razume kot političen značaj informacije v ožjem smislu. Politični značaj informacije v ožjem smislu pomeni, da je določena informacija objektivno pomembna za splošno družbeno razpravo, ki je v javnem oziroma splošnem interesu družbe. Z drugimi besedami bi to tudi pomenilo, da je posredovana informacija neposredno povezana s političnim procesom sprejemanja odločitev in z neposredno ali posredno vključenostjo določenega posameznika v ta politični proces. Takšen politični pomen informacije je v tem primeru rezultat neposredne, tesne povezave med značilnostmi posameznikove družbene vloge, njegovih družbenih ravnanj in političnim procesom sprejemanja odločitev v ožjem smislu.

Menim, da takšno stališče ESČP dodatno zamegljuje problem svobode medijev in varstva zasebnosti in ne daje konkretnih odgovorov na temeljna vprašanja. To stališče omogoča sklep, da je treba razumeti splošen pomen informacij za javno in splošno družbeno razpravo tako, da gre pri tem za informacije, ki so neposredno povezane z družbeno vlogo ali funkcijo določene osebe in z njenimi ravnanji v okviru ali v neposredni povezavi s to družbeno vlogo, hkrati pa so relevantne za javno razpravo o splošno pomembnih zadevah. Splošno pomembne zadeve so ob tem zadeve, ki imajo političen

pomen v ožjem smislu. To stališče omogoča sklep, da informacije o tem, kaj se enostavno »dogaja« s to osebo ali kaj ta oseba »pač (tudi) počne«, niso informacije, ki bi bile v javnem interesu kot splošno družbeno pomembne.

V kontekstu absolutno javnih oseb se ta kriterij potem pojavlja kot kriterij političnega pomena informacij v ožjem smislu. Informacija, ki je pomembna za javno razpravo o zadevi splošnega družbenega pomena, je glede na to stališče samo informacija, ki je neposredno povezana z družbeno vlogo (absolutno) javne osebe in z njenimi ravnanji v okviru te družbene vloge. Do takšnega sklepa pridemo, če sodbo ESČP razumemo kot, prvič, razlikovanje med absolutno javnimi osebami in absolutno javnimi osebami »par excellence« in kot, drugič, opredelitev monaške princese za absolutno javno osebo. Tako visoka stopnja varstva absolutno javnih oseb pa se mi zdi sporna. Pri tem sicer ni bistveno, če gre za očitno nasprotje z načinom (logiko) delovanja tabloidov, saj gre pri vsej zadevi prav za to, da se njihova svoboda omeji. Bistveno je to, da omejitev te svobode ne sme biti pretirana.

Problem je torej dvojen. Če je ESČP monaško princeso obravnavalo kot absolutno javno osebo, se zdi takšen pristop primeren. Po drugi strani pa se zdijo omenjeni kriteriji za presojo dopustnosti posegov v zasebnost absolutno javne osebe prestrogi. Znotraj kroga absolutno javnih oseb namreč ustvarjajo pretirano razlikovanje in razmejitev med »navadnimi« in »par excellence« absolutno javnimi osebami. Hkrati postaja nadvse nejasno, v čem se potem »navadne« absolutno javne osebe razlikujejo od relativno javnih oseb in kakšna je razlika med kriteriji za presojo dopustnosti posegov v zasebnost ene in druge vrste javnih oseb. Ti kriteriji se vendarle morajo dovolj jasno razlikovati. Ali pač ne? Če je ESČP obravnavalo monaško princeso kot relativno javno osebo, se zdijo ti kriteriji primerni. Vendarle pa se po drugi strani ne zdi primerno monaško princeso opredeliti kot relativno javno osebo.

2. 6 Politična relevantnost informacije v širšem smislu

Politični značaj v širšem smislu in hkrati splošni družbeni pomen ima tudi informacija, ki ni neposredno povezana s političnim procesom sprejemanja odločitev oziroma ki zadeva posameznika, ki ni neposredno vključen v ta politični proces. Takšna informacija lahko zadeva določenega posameznika in njegova konkretna ravnanja, ki imajo v določenem primeru oziroma v določenih okoliščinah celo večji družbeni vpliv kot informacija o nekem politiku (kot »par excellence« javno osebo) in njegovem ravnanju. Določeni javno nadvse izpostavljeni posamezniki, ki niso neposredno vključeni v političnih proces sprejemanja odločitev in ki niso nosilci uradnih (političnih) funkcij, so vendarle lahko osebe bodisi z visoko avtoriteto, bodisi z velikim družbenim ugledom ali enostavno osebe z veliko medijsko izpostavljenostjo in zato posledično z velikim družbenim vplivom. Ravnanja teh oseb so lahko enako pomembna ali celo pomembnejša in družbeno vplivnejša od ravnanj določenih politikov, javnih funkcionarjev in drugih absolutno javnih oseb.²³

Prof. Zupančič ima nedvomno prav, ko pravi, da javnost delovanja določenega posameznika že sama po sebi znižuje stopnjo varstva njegove anonimnosti in zasebnosti in da je res v določenem oziru podoba posameznika, ki opravlja določeno javno funkcijo, »javna last«. In če bi za presojo posegov v zasebnost »navadnih« absolutno javnih oseb uporabili tako stroge kriterije, kot jih implicirano predlaga ESČP, bi *de facto* vzpostavili prav takšno anonimnost javnih oseb. Njihova ravnanja bi bila namreč javna samo v okviru izrševanja javne funkcije in v neposredni povezavi z javno funkcijo, ker bi samo v tem primeru lahko rekli, da ima določena informacija pomen za javno razpravo o splošno pomembni zadevi, ki je splošnega družbenega pomena v ožjem političnem smislu.

2. 7 V središču varstva zasebnosti je posameznik

Menim, da relativno javna oseba upravičeno pričakuje širši obseg varstva zasebnosti. Sam razberem upravičeno pričakovanje zasebnosti relativno javne osebe tako pri

---

²³ Zato pritrjujem kolegu Žureju, ko pravi, da imajo lahko ravnanja Paris Hilton večji družbeni vpliv in večji splošni družbeni pomen kot ravnanja določenega javnega funkcionarja, tudi politika. Enostavno opredeljevanje političnega pomena informacij v ožjem smislu kot kriterija za upravičene posege v zasebnost bi bilo zato preozko.

nakupovanju, kot tudi pri igranju tenisa, jahanju konj in kopanju v javnem bazenu. Enostavno dejstvo, da je mogoče posameznika na določen način opazovati v določenem prostoru ali pri določenih aktivnostih, ni zadosten razlog za nepriznanje zaščite njegove zasebnosti. Ko posameznik na primer izpostavi svoje telo na javnem kopališču, upravičeno pričakuje, da je v tistem trenutku in v tistem prostoru vzpostavil posebno intimno vez z ljudmi, s katerimi si priložnostno deli ta prostor. In da bo ta zasebnost, ki je lahko tudi intimnost, varovana pred možnostjo dokumentiranja telesnih podob in dogajanja, tako s strani drugih soudeležencev kot tudi s strani tretjih oseb. Takšno razumno pričakovanje zasebnosti vključuje tudi čas po tem, ko se bo ta *ad hoc* vzpostavljena vez intimnosti pretrgala in bodo posamezniki zapustili prostor. Zasebnost in intimnost posameznika sta na takšnih krajih še izrazitejši in občutljivejši, kot na primer pri večerjanju, ob jahanju konj ali pri igranju tenisa.

Spornejše pa je vprašanje ali tolikšen obseg varstva zasebnosti priznati tudi »navadnim« absolutno javnim osebam. In ali se te osebe res tako zelo razlikujejo od »par excellence« absolutno javnih oseb, da bi med njimi lahko potegnili tako ostro črto ločnico. V tem primeru bi postalo bistvenega pomena prav razlikovanje znotraj skupine absolutno javnih oseb, namesto razlikovanja med absolutno in relativno javnimi osebami. Kako bi potem sploh razlikovali med »navadnimi« absolutno javnimi osebami in relativno javnimi osebami?

Zasebnost vključuje tudi občutek, da človek ne hodi po svetu popolnoma gol.²⁴ Med posameznikovo razgaljenostjo na kopališču ter fotografskim dokumentiranjem tega stanja in njegovim posredovanjem drugim razberem bistveno (odločilno) razliko. Upoštevajoč Etiennovo klasifikacijo gre za t. i. *drugo dimenzijo*, ki je vmesna dimenzija med *prvo dimenzijo*, sestavljeno iz osebe in njenega neposrednega družbenega okolja, in je striktno interne ali notranje narave v primerjavi z osebnim življenjem ter zunanjo dimenzijo. Druga dimenzija ni striktno javna, saj se odnosi, ki jih vključuje, kažejo kot nujni za vodenje zasebnega življenja in so zunanja oblika zasebnega življenja, tesno povezana z njim. Teoretični koncept t. i. *zunanje dimenzije sfere zasebnosti* pa pomeni, »da lahko

---

²⁴ Žurej, J., navedeno delo, 2001, str. 289.

drugi vidijo in vedo vse, kar je vidno in kar se lahko ve, toda pri tem se morajo vzdržati pred tem, da bi širili to širši javnosti, razen v izjemnih primerih, ko prizadeta oseba to sprejme ali vsaj tolerira.«²⁵ V zvezi z javnimi osebami bi k temu dodal še izjemo, ki jo v konkretnem primeru legitimira oziroma utemeljuje javni interes, če ga lahko opredelimo kot upravičenega ali zadostnega v smislu, da prevlada v razmerju do zasebnosti zadevne osebe. Govorimo o varstvu tiste sfere zasebnosti, ki jo na primer Picard opredeljuje kot tretji (koncentrični) krog in ki zadeva osebno ali zasebno življenje v javnem prostoru, v katerem je treba varovati posameznikovo podobo in zato zasebnost tam ne izgine ali ne izgine v celoti. Gre za elemente zasebnosti, ki se sicer živijo v javnosti, a vseeno zahtevajo varstvo.²⁶

2. 9 Problem poudarka in prave mere

Javnost ima nedvomno pravico biti obveščena tudi o tem, kaj javna osebnost počne na javnem mestu (celo v sferi zasebnosti!) in kako jo tam vidijo drugi, ne le o tem, kako se morda ta oseba vidi ali želi videti (želi ali ne želi biti prikazana) sama. Vendarle pa je pri tem treba upoštevati tudi načelo »prave mere« ali »sorazmernosti«. Strasbourško sodišče je v obravnavani sodbi izpostavilo dva ločena pristopa k presoji pomena določenih informacij za demokratično družbo in javnega interesa:²⁷ *javni interes* (»public interest«) v objektivnem smislu je kategorija, ki se pomembno razlikuje od *tistega, kar sicer zanima javnost* (»what simply interests the public«).²⁸

---

²⁵ Žurej, J., navedeno delo, 2001., str. 299. Žurej navaja pri tem klasifikacijo Picarda, iz dela Markesinis, B. S., *Protecting Privacy*, Oxford University Press, 1999, članek z naslovom *The Right to Privacy in French Law*.

²⁶ Prav tam. Podrobneje pišem o tem v omenjeni knjigi in v članku, objavljenem v reviji REVUS, št. 4, 2005.

²⁷ Prim. Berden, A., navedeno delo, 1999, str. IV, ki v središče postavlja kriterij »newsworthy« oziroma kriterij »vredno javne izpostavitve«, ki je v javnem interesu. Opozarjam, da tega kriterija ne smemo razumeti v smislu upravičenja države, da razlikuje med »vrednimi« in »nepomembnimi« mnenji, idejami ipd., temveč le kot različico ali drugačno poimenovanje tistega, kar razumemo pod pojmom »javni interes« ali »javna korist« pri omejevalnih posegih v različne življenske sfere posameznika ali v njegovo svobodo izražanja, zasebnost ipd. Ob tem je vselej potrebna stroga presoja upravičenosti (ustavnosti ali konvencijske sprejemljivosti) omejevalnih posegov.

²⁸ Prim. Gibbons, *Journalistic Freedom and Human Rights*, v Kranjc, J., 1995, str. 12, primer: poročanje o seksualnem škandalu konservativnega politika je na primer nekaj povsem drugega kot objava fotografij, ki tega politika prikazujejo med spolnim občevanjem.

Zagovarjam stališče (ki je razvidno iz tabele na koncu članka), da je nedovoljenost posega v zasebnost absolutno javne osebe izjema od pravila. Če bi v tem kontekstu obveljal kriterij splošnega pomena informacij v ožjem političnem smislu, poseg v zasebnost teh oseb ne bi bil več izjema, pač pa pravilo. Tudi pri teh osebah bi vselej morali upravičevati poseg v njihovo, po pravilu varovano zasebnost. Dokazno breme bi se s tistega, ki zatrjuje pretiran vdor v njegovo zasebnost, preneslo na tistega, ki je vdrl v zasebnost in mora zato prepričljivo utemeljiti politični pomen informacij kot splošno družbeno pomembnih v ožjem političnem smislu, oziroma kot pomembnih za splošno javno razpravo o zadevi, ki ima splošen pomen za demokratično javnost. Takšni logiki težko pritrdim. Sfere absolutno javnih oseb zato ne smemo opredeliti preširoko. Razlikovanje posameznih primerov posega v zasebnost absolutno javnih oseb, kot so na eni strani politiki in na drugi strani javno nadvse izpostavljeni posamezniki, je vsekakor smiselno in potrebno, predvsem glede na okoliščine konkretnega primera. Vendarle pa menim, da zaradi primernosti takšnega razlikovanja ne smemo porušiti notranje logike kriterijev za presojo upravičenosti posegov v zasebnost teh oseb. Ta notranja logika je vključena v klasifikacijo standardov presoje, ki jih predlagam v tabeli na koncu članka. Ti standardi so po mojem mnenju interpretativno dovolj raztegljivi, da omogočajo prilagajanje okoliščinam konkretnega primera in hkrati dovolj določni, da zagotovijo ohranitev (stabilnost) notranje razlogovalne logike. Menim, da bi moral biti poudarek na razlikovanju med absolutno in relativno javnimi osebami in ne med »navadnimi« in »par excellence« absolutno javnimi osebami. In nenazadnje, med kriterijem »*pomen informacije za javno razpravo o splošno pomembni zadevi*« v ožjem smislu in »*zvedavostjo javnosti*« je vmesen prostor. Ta prostor se mi zdi odločilnega pomena za določitev doktrinarnega izhodišča za (ustavno)pravno presojo konfliktnega razmerja med svobodo medijev in pravico do zasebnosti. Tabelarni prikaz standardov za to presojo (v zaključku članka) je zato mišljen kot predlog za zapolnitev tega prostora.

Sodba ESČP se mi zatorej iz navedenih razlogov zdi nedorečena in zamegljena. Menim, da odpira več vprašanj kot pa jih razrešuje in da tudi ta sodba v celoti prelega odgovornost za opredelitev javnih oseb na države pogodbenice, nacionalna sodišča in pravne teoretike. Po drugi strani pa sodba ESČP s svojo interpretativno odprtostjo in

doktrinarno nedorečenostjo tudi to odgovornost sooča s potencirano možnostjo (grožnjo) kasnejšega nesprejema doktrinarnih zaključkov nacionalne pravne srenje v Strasbourg.

3. Poskus razvrstitve oseb na absolutno javne osebe, relativno javne osebe in zasebnike

S strnitvijo dognanj nekaterih teorij o zasebnosti, strasbourgške sodne prakse, slovenske ustavnosodne prakse in svojih razmišljanj o svobodi izražanja v nadaljevanju poskušam začrtati jasnejšo mejo med relativno in absolutno javnimi osebami. Želim si, da bi kolegi pravniki, ki se ukvarjajo s podobnimi vprašanji, mojim teoretičnim razmišljanjem in predlogom namenili kritično pozornost in jih izkoristili za nadaljevanje doktrinarnega opredeljevanja do razmerja med vključenimi pravicami in interesi.

3.1.1 Razvrstitev subjektov

a Absolutno javne osebe

Absolutno javne osebe so osebe, ki se zavestno ali voljno izpostavijo javnosti, pri čemer lahko ta legitimno ocenjuje in kritizira njihova ravnanja in njihove ideje. Zavestna in voljna javna izpostavitvev je bistveni element njihove družbene vloge ter hkrati mehanizem za pridobivanje in uporabo pridobljenega družbenega vpliva oziroma družbene moči. Kdor se odloči za izpostavitvev pred t.im. »žarometi na javnem odru«, mora hkrati sprejeti, da se bo v veliki meri, v mnogih ozirih pa celo vseobsegajoče soočal s pozornostjo medijev in javnosti. Ta izpostavitvev javnosti je običajno že sama po sebi, torej »po definiciji« na splošno in v širšem smislu politično pomembna. Spremlja jo utemeljen, legitimno pričakovan javni interes in je dolgotrajnejša.

Absolutno javne osebe so v prvi vrsti tiste osebe, ki opravljajo najpomembnejše politične funkcije, predvsem v smislu sprejemanja političnih odločitev ali pa imajo ob njihovi siceršnji javni izpostavljenosti močan ali neposreden (znamen ali vsaj otipljiv) vpliv na politične odločitve oziroma odločitve, ki so splošnega družbenega pomena. V to skupino

spadajo predvsem politiki, ki jim je priznana najmanjša stopnja »pričakovane zasebnosti.« Te osebe lahko opredelimo kot absolutno javne osebe »par excellence«. Najmanjša stopnja pričakovane zasebnosti pripada tistim politikom, ki s svojo podobo v javnosti (»javni imidž«) odločilno vplivajo na naklonjenost volilnega telesa politični opciji, ki jo predstavljajo, in tistim politikom, ki jih volilno telo neposredno voli.

Druge javno nadvse izpostavljene osebe imajo lahko tudi tovrsten značaj absolutnosti (na primer določeni estradniki, športniki, javni delavci, funkcionarji, člani kraljevih družin ipd.), vendar pa je stopnja takšnega značaja teg oseb odvisna od povezave značaja in razsežnosti javne družbene vloge z dejstvi in okoliščinami konkretnega primera (primer: znanemu športniku ali estradniku, ki svojo kariero gradi tudi na račun svoje javne podobe, se kot javno zelo prepoznavni osebnosti obseg sfere zasebnosti še zmanjša, ko prav to svojo javno prepoznavnost ponudi določeni politični stranki, da bi privabil volivce). Govorimo torej o absolutno javnih osebah »par excellence« in o drugih absolutno javnih osebah.

Absoluten značaj javnosti določene osebe informacije v zvezi s to osebo že po definiciji naredi javne, ravnanje te osebe pa je že po definiciji predmet javnega interesa. Absolutno javna oseba v tem oziru postane tudi »javna last«. Obseg utemeljenega pričakovanja zaščite zasebnosti se pri teh osebah znatno zmanjša. To je splošno načelo, ki pa vendarle legitimira tudi odstopanja. Moje stališče je, da je treba na ta odstopanja gledati kot na utemeljene primere odstopanja od siceršnjega pravila javnosti, oziroma kot na »izjeme« od pravila. Razlikovanje med absolutno javnimi osebami »par excellence« in drugimi absolutno javnimi osebami je predvsem stvar interpretacije standarda (v tabeli), ki vselej vključuje razumno in prepričljivo aplikacijo glede na dejstva in okoliščine konkretnega primera.

b Relativno javne osebe

Pri relativno javnih osebah gre za osebe, ki so sicer javno izpostavljene, a se javnosti bodisi ne izpostavijo zavestno in voljno (predvsem ne v tem smislu, da bi »tržile« svojo javno podobo) bodisi ne opravljajo politično najpomembnejših uradnih funkcij ali pa niso nosilci družbenih vlog s splošnim družbenim vplivom v smislu političnega vpliva v ožjem smislu (na primer nekateri pripadniki kraljevih družin v državah s takšno tradicijo, nekateri estradniki, določeni nosilci javnih funkcij v okviru državne uprave, nekateri javni funkcionarji, policisti, tožilci, odvetniki, direktorji itd., nekateri novinarji ipd.). Čeprav se nekatere osebe zavestno in voljno javno izpostavijo, ima lahko takšna izpostavitvev toliko manjši politični pomen v ožjem smislu ali toliko manjši splošni družbeni vpliv in pomen (politični pomen v širšem smislu), je torej toliko manj povezana z javnim interesom ali pa v tolikšni meri odstopa od znatnega, dolgotrajnejšega in splošno pomembnega javnega izpostavljanja, da je treba to osebo uvrstiti le med relativno javne osebe.

Njihova družbena moč, seveda tudi politična moč v ožjem smislu, je odločilno manjša od družbene moči, ki jo imajo absolutno javne osebe, ali pa ima njihova družbena vloga manjši in ne-neposreden splošni družbeni vpliv. Javni interes v zvezi z informacijami o ravnanjih teh oseb je odločilno manjši kot pri absolutno javnih osebah, zato imajo te osebe višjo stopnjo pričakovane zasebnosti v primerjavi z absolutno javnimi osebami. Pri javnih funkcionarjih je pomemben razlikovalni element tudi dejstvo, kolikšna je stopnja njihove povezanosti z neposrednim političnim vplivom in ali te osebe odločitve pretežno sprejemajo ali jih pretežno izvršujejo.

Znotraj te skupine oseb je treba ob okoliščinah in dejstvih konkretnega primera razlikovati med osebami, pri katerih se njihova povezanost s politiko in sprejemanjem odločitev splošnega družbenega pomena, njihova družbena moč ali njihov javni vpliv v splošnem pomembno razlikujejo. Treba je skrbno presoditi razmerje med povezanostjo značaja javnosti teh oseb in okoliščin konkretnega primera na eni strani ter javnega interesa za obveščenost javnosti o ravnanjih teh oseb na drugi strani. Postavljanje meja ali okvirov dovoljenega in nedovoljenega poseganja v sfero zasebnosti teh oseb je v takšnih primerih posebej težavno opravilo, saj je treba paziti tako na razlikovalne elemente, ki zahtevajo drugačno obravnavo od primera do primera, kot tudi na to, da način in rezultat

presoje konkretnega primera ne predstavljata vstopa na področje, ki pripada absolutno javnim osebam (primer: vpletenost tožilca v konkretno in javno odmevno poklicno »afero« je »stanje X«, ki dovoljuje podajanje informacij, relevantnih za celostno sliko zadeve, ki je pod drobnogledom javnosti; vpletenost tožilca v konkretno in javno odmevno »afero«, ki presega poklicne okvire in je na primer »verjetno« povezana, čeprav le posredno, s politiko, dobi širše razsežnosti in je »stanje X+1«, zato se obseg relevantnih informacij razširi; vpletenost tožilca v konkretno in javno odmevno »afero«, ki presega poklicne okvire in je »verjetno« neposredno in zavestno povezana s politiko, je stanje X+2; *dejanski* vstop tožilca v sfero politike že pomeni prehod na področje absolutno javnih oseb).

Treba je biti posebej pozoren na razliko med »javnim interesom« (»public interest«) za javno objavo določenih informacij o teh osebah na eni strani in interesom ali željo javnosti, da bi bila seznanjena z določenimi informacijami (»what is in the interes of public«, »what the public likes or wants to know« ali »what interests the public«) na drugi strani. Gre torej za razlikovanje med pristnim »javnim interesom« in »zvedavostjo javnosti« (primer: intimna večerja takšne osebe, čeprav v javni restavraciji, ni v javnem interesu, čeprav bi zvedava javnost, posebej pa bralci tabloidov, radi izvedeli tudi to, po drugi strani pa je lahko v javnem interesu na primer kosilo komandirja policije z znanim politikom).

c Zasebniki

Zasebniki so posamezniki, ki jim pripada pravica do »tajnosti« oziroma anonimnosti in ki so deležni najvišje stopnje pričakovane zasebnosti. Naključna, ad hoc, nehotena ali enkratna in z vidika splošnega družbenega pomena (javnega interesa) dokaj nepomembna izpostavitve javnosti posamezniku še ne odvzame značaja zasebnega subjekta (primer: ljubiteljski teniški igralec, javno izpostavljen kot zmagovalec na rekreativni športni prireditvi; udeleženec javne študentske okrogle mize, predvajane na TV; intervjuvanec ob javnem dogodku ali priča pomembnega dogodka; prejemnik nagrade, priznanja in/ali

štipendije, ki je intervjuvan in o katerem poroča tisk; pobegli s prizorišča prometne nesreče ali iz zapora ipd.).

Kot relevantno je treba šteti tudi dejstvo ali okoliščino, da se je določen posameznik samo priložnostno, kratkoročno ali srednjeročno javno izpostavil (primer: oseba A zmaga na pevskem tekmovanju, a se ne odloči za pevsko kariero), da je bil takšen njegov stik s politiko (primer: športnik naivno verjame v poštenost politike in možnost spreminjanja njenega značaja, a kmalu ugotovi svojo naivnost in že po nekaj mesecih zapusti politiko), da s politiko že določen čas ni povezan (primer: nekdanja poslanka, ki je odslužila en mandat, potem pa se posvetila akademski karieri in družini), da je bila njegova javna ali politična vloga neznatna (primer: vodja lokalnega odbora politične stranke) ali da se je znašel v središču zanimanja javnosti nehote in po naključju (primer: priča v pomembni in javno odmevni sodni zadevi; izžrebanec za lepo oziroma bogato nagrado, ki je podal ob tem javno izjavo).

Politični značaj javnega delovanja in javna podoba sta v določenem primeru lahko samo prevladujoča zunanja forma, ki nima splošno pomembne vsebine (primer: mlad diplomant družboslovne smeri se strokovno kali v uradu predsednika vlade, države, ministra ipd.), ali zelo splošno pomembna vsebina, ki jo prikriva navidezni neobstoje zunanje forme (primer: oseba, ki zelo pomembno ideološko, finančno ali strokovno vpliva na program ali politiko politične stranke, a kot takšna ne nastopa v javnosti). Prav zato je pristop ustavnosodne presoje, ki je prevladujoče kazuistične narave, a hkrati doktrinarno strukturiran, v primerih te vrste tako pomemben in občutljiv.

3.2 Razvrstitev sfer zasebnosti

3.2.1 Intimno in družinsko življenje

Ker ima pojem »družine« in »družinskega življenja« družbeno in pravno določen pomen, intimno življenje, ki je kot takšno predvsem del družinskega okolja in družinskega življenja posameznika, predstavlja tudi tisti del posameznikovega življenja, ki se odvija

zunaj kroga družine ali onkraj družinskega življenja (na primer subjektivna spolna morala, krog najbližjih osebnih prijateljev, konjički, duhovni svet ipd.). Posameznik lahko svoje intimno življenje živi tudi v odmaknjenosti od svojega siceršnjega družinskega življenja. Ta sfera posameznikovega življenja, njegovo družinsko življenje in njegova »intima« onkraj družinskega življenja, je najstrožje varovana in je načelno nedotakljiva. Izjeme od te nedotakljivosti morajo biti najstrožje in restriktivno presoјane, utemeljevati pa jih mora obstoj prepričljivega in močnega, tudi prisiljujočega javnega interesa, ki prepričljivo prevlada v razmerju s sfero posameznikove intime.

Presoja morda upravičenih izjem od popolnega varstva sfere intimnosti in družinskega življenja je neposredno odvisna tudi od siceršnjega značaja javnosti določene osebe. Razlika med intimnim in družinskim življenjem bi se lahko pokazala v zvezi s politikom kot absolutno javno osebo, če bi bile okoliščine iz njegovega družinskega življenja neposredno povezane z njegovo politično (in torej družbeno) vlogo in bi zato obstajal javni interes za poseg v njegovo družinsko življenje, hkrati pa ne bi bil dovoljen poseg v njegovo intimnost onkraj skrbno izbranih, strogo presoјanih in samo z najnujnejšo mero izpostavljenih (ali s pravo mero izvzetih) elementov družinskega življenja (primer dopustnosti posega: politik nabira glasove volivcev s pozivanjem na »zadnje branike krščanskih družinskih vrednot« in osebno napada drugega, neporočenega ali v preteklosti ženi nezvestega politika, hkrati pa sam v svoj zakon, ki je navzven vzoren, vnese grdo ravnanje z ženo ali zakonsko nezvestobo). Ob tem se je treba zavedati, da poseg v najobčutljivejše sfere osebnega življenja posameznikov pogosto zadeva tudi tretje osebe, ki so v teh sferah ali preko teh sfer posredno ali neposredno povezane z določenim posameznikom (najpogosteje gre pri tem za njegove najbližje). Ustavnopravna dopustnost posega v sfero posameznika zato ne sme biti razumljena kot dopustnost enakega posega v sfero tretjih oseb. V teh primerih bo, ob sicer prepričljivo utemeljenem posegu v intimno in/ali družinsko življenje, nastal problem stopnje posega v to sfero, v smislu načina in obsega javnega poročanja.

a) *Zasebnik* je v sferi intimnosti in družinskega življenja skorajda (po načelu) popolnoma varovan. V neposredni povezavi z njegovo najožjo osebnostno sfero je na primer tudi

ustavno varstvo osebnih podatkov. Morebitne izjeme so mogoče le ob obstoju *nujnega ali prisiljujočega javnega interesa, neizogibno in stvarno povezanega s predmetom splošnega javnega pomena* (primer: posameznik, okužen s smrtno nevarno in prenosljivo boleznijo, brezbrizno razširja virus med druge ljudi in se skriva pred oblastmi, ki si ga prizadevajo odkriti in zoper njega ustrezno zdravstveno – nenazadnje tudi kaznovalno – ukrepati).²⁹

b) Z največ in največjimi izjemami od varstva intimnega in družinskega življenja se soočajo *absolutno javne osebe*. Tudi pri teh osebah mora biti dovoljeni poseg v intimnost in družinsko življenje *strogo presojana izjema, odvisna od obstoja prepričljivega javnega interesa* (primer: dovoljenost posega v primeru politika, ki prepričuje in prepriča volivce prav s svojim vehementnim in ostrim, tudi diskriminatornim in ksenofobičnim nasprotovanjem določeni subjektivni spolni morali, ki pa je, kot se ugotovi, tudi del njegovih spolnih nagnjenj).

c) Pri *relativnih javnih osebah* morajo biti kriteriji izjemoma dopustnega poseganja v sfero intimnosti in družinskega življenja zelo strogi in še strožji, kot to velja za absolutno javne osebe, kot takšni pa utemeljeni z *nujnim in s prisiljujočim javnim interesom, stvarno in razumno povezanim z javno funkcijo ali družbeno vlogo te osebe* (primer dopustnosti posega: policist kot toženec se v sodnem postopku zagovarja, da ni uporabil nasilja proti tožniku, njegovi policijski kolegi pričajo o njegovem nenasilniškem značaju, hkrati pa se ugotovi, da pretepa ženo, otroke ipd.).

3.2.2 Zasebno življenje

Zasebno življenje oziroma sfera »zasebnosti« je manj intimna od sfere osebne intime in od sfere družinskega življenja. Sfera zasebnosti je širša, kot takšna pa je prepletena z elementi sfere intimnosti in sfere javnega življenja. Vključuje vsaj tri mešane stopnje zasebnosti.

---

²⁹ Prim. s 23. členom Zakona o varstvu osebnih podatkov (ZVOP) ali s 36. členom ZVOP-1.

Njen najobčutljivejši segment je *mešana sfera intimnosti in zasebnosti* (primer: romantičen sprehod dveh partnerjev ali zaljubljenecv po gozdu (*prva dimenzija*)).

Zasebnost posameznik se navzven pogosto uresničuje v stiku z drugimi ljudmi. Ta segment lahko opredelimo kot *vmesno ali srednjo stopnjo zasebnosti*, ki je med segmentom povezave zasebnosti in intimnosti na eni strani ter segmentom povezave med zasebnostjo in javnostjo na drugi strani (primer: posameznik kot član filozofsko-debatnega krožka (*druga dimenzija*)).

Tretji segment zasebnosti predstavlja *povezava zasebnosti in javnosti*. Pri tem segmentu ne gre za vključenost posameznika v tipični javni položaj oziroma za njegovo vključenost v javno življenje. Gre za tiste vrste prepletenost zasebnosti in javnosti, pri kateri posameznik na javnem kraju zaradi narave ravnanj ad hoc ali priložnostno vzpostavi določeno zasebno-intimno povezavo z drugimi ljudmi, to razmerje posameznika in drugih ljudi pa je mogoče opazovati tudi s strani tistih ljudi, ki vanj niso vključeni. Možnost in dopustnost opazovanja v tem primeru še ne dovoljuje dokumentiranja in posredovanja tretjim (primer: kopanje na javnem bazenu (*tretja dimenzija*)).³⁰

a) Poseganje v *zasebnikovo* zasebno življenje po načelu ni dopustno, mogoče pa so izjeme, ki morajo biti *strogo presoјane, nujne ali prisiljujoče z vidika javnega interesa*, kot takšne pa zahtevajo, da je vdor v zasebnost izveden v *najmanjši mogoči meri*.

b) *Relativno javne osebe*, v nasprotju s posameznikom kot zasebnikom, nimajo pravice do popolne anonimnosti ali tajnosti. Te osebe morajo torej računati s tem, da zaradi svoje družbene vloge ali funkcije izgubijo del zasebnosti. Posegi v njihovo zasebnost morajo biti utemeljeni s *prepričljivimi razlogi, ki so razumno in stvarno povezani z opravljanjem njihove relativno javne funkcije ali z njihovo družbeno vlogo in ki utemeljujejo javni interes za poseg v njihovo zasebnost*.

---

³⁰ Prim. Žurej, J., 2001.

Poseganje v zasebno življenje *relativno javne osebe* ne sme biti *pretirano in nesorazmerno*,³¹ sprejemljivost tega poseganja pa je odvisna od resnosti vdora v posameznikovo zasebnost; ob upoštevanju (I.) vseh okoliščin primera, presojanega s *primarnimi kriteriji*, kot so: (II.) področje zasebnosti in značaj prikazovanega ravnanja (na primer nakupovanje, oddih, šport, obiskovanje prireditelj, sprehod skozi mesto, klepet v lokalu ipd.), (III.) vključenost tretjih oseb, (IV.) verjetni učinki tega vdora na identiteto, osebni mir, dostojanstvo, čast, psihologijo, čustva ipd. te relativno javne osebe, (V.) prikazovane lastnosti (značaj, zunanja podoba, dejanje itd.) in (VI.) način tega vdora (na primer pisno poročanje, slikovno oz. fotografsko dokumentiranje, videosnemanje).

Te kriterije je treba primerno uravnotežiti z značajem oziroma splošnim družbenim pomenom vloge ali funkcije določene relativno javne osebe in s funkcijo medijev v demokratični družbi.

Večje kot je število z vdorom v zasebnost izpostavljenih in/ali ogroženih elementov posameznikove osebnostne sfere, resnejši kot je vdor (področje vdora, način vdora, predvidena publika, trajanje vdora itd.) in manjši kot je splošni družbeni pomen družbene vloge ali javne funkcije relativno javne osebe, manjši je javni interes, ki vdor opravičuje. Kot rečeno, relativno javne osebe ne morejo pričakovati tolikšne stopnje zasebnosti kot zasebniki. Določeno stopnjo vdora v svojo zasebnost morajo trpeti. Ta vdor ne sme biti *pretiran* ali *nesorazmeren*, na primer v tem smislu, da pri njem ne sme iti le za zvedavo ali »tabloidno« poseganje v zasebnost z namenom senzacionalističnega zaslužkarstva, za povzročanje neupravičene neprijetnosti ali sramu tej osebi, za zlonamerno in zavestno ustvarjanje napačnega vtisa o dejanjih ali razmišljanju teh oseb, ki pri običajnem, razumnem človeku ali pri ciljni publiku res lahko povzroči napačen ali popačen vtis o določeni osebi ali njenih ravnanjih, za zmanjševanje njihovega ugleda, zlonamernega ali nedobrovernega poseganja v čast in dobro ime, tudi nesorazmernega smešenja, ki presega umetniško upodabljanje, sprejemljivo kritiko, ironijo, cinizem, satiro, legitimno pretiravanje, provokacijo ipd. V teh primerih se torej lahko varstvo zasebnosti prepleta z

---

³¹ Ali z drugimi besedami – »utemeljeno s prepričljivim javnim interesom«, kar dejansko pomeni splošni družbeni pomen v širšem političnem smislu.

varstvom drugih osebnostnih pravic. Kriteriji za presojo zatrjevane nedopustnosti poseganja v zasebnost morajo vendarle biti tudi v teh primerih *prepričljivi* in v skladu z načeli dopustnega omejevanja svobode medijev. Ta načela dopuščajo samo nujne omejevalne posege.

Od teh primarnih kriterijev naj bodo v prvi vrsti odvisne utemeljene in prepričljive izjeme od siceršnjega varstva zasebnega življenja relativno javnih oseb (primer: dovoljeno je poročanje o tem, da se je pripadnica kraljeve družine delno razgalila na bazenu, ne pa tudi objava fotografije; državni sekretar ostro napada politiko prejšnje vlade v zvezi z odstrelom medvedov in se sklicuje na pravice živali, časnik pa utemeljeno objavi fotografijo, ki dokazuje, da se hkrati udeležuje »trofejnega« lova na redke živali, ali fotografijo, ki je bila na podlagi informacij od zanesljivega vira in v dobri veri posneta skozi okno, prikazuje pa gosto izobešanje številnih trofej v enem izmed domovanj ali počitniških hiš te osebe).

Zvedavost javnosti («what interests the public») in zaslužek tabloidov ne predstavljata prepričljivega javnega interesa za poseg v zasebnost teh oseb, hkrati pa upravičenosti (legitimnosti) takšnega posega ne gre absolutizirati z obstojem javnega političnega interesa v ožjem smislu. Splošni družbeni pomen je zato treba razumeti kot kategorijo, ki presega javni interes političnega značaja v ožjem smislu (politični značaj v ožjem smislu: direktor dobrodelnega podjetja preživlja dopust na jahti direktorja podjetja, s katerim je bila sklenjena finančno nezanemarljiva pogodba v zvezi z določenimi storitvami; splošni družbeni pomen, brez političnega značaja v ožjem smislu: če se policist v civilu vinjen vključi v gostilniški pretep).

Vprašanje posega v zasebno sfero relativno javne osebe je torej predvsem vprašanje stopnje zasebnosti, ki jo ta oseba legitimno ali upravičeno pričakuje, tudi če gre za določen prostor, ki je sicer javnega značaja.

c) *Absolutno javne osebe* morajo sprejeti tudi poseganje v svojo zasebnost. Te osebe se že po naravi stvari odpovejo večjemu delu svoje zasebnosti. Smeli bi reči, da *de facto*

izgubijo zasebnost. Njihova ravnanja in njihova podoba v tem oziru predstavljajo predmet javnega interesa.

Vendarle pa morajo tudi v zvezi s tem prevladati (čeprav spremenljivi, abstraktni in po značaju relativni) kriteriji »nepretiranosti«, »razumnosti«, »dobrovernosti« ipd., ki ostajajo v okviru javnega interesa demokratične družbe. Gre za kriterije, ki ne potrjujejo pravila, ampak, nasprotno, opredeljujejo izjeme od pravila. Kot pravilo gre pri tem razumeti načelno dopustnost poseganja tudi v sfero zasebnosti teh oseb. Samo izjemoma ti posegi ne bodo dovoljeni. Ti kriteriji so znatno manj strogi od svojega siceršnjega pomena, ko gre na primer za razmerja med zasebniki ali zasebniki in relativno javnimi osebami. Kot takšni dovoljujejo tudi veliko mero pretiravanja, sarkazma, dvoumnosti, ironije, celo provokacije, šokiranja, žaljenja ipd. Posegi v zasebnost absolutno javne osebe na drugi strani ne smejo spregledati nujnosti varstva zasebnosti, družinskega življenja in intimnosti oseb, s katerimi absolutno javna oseba prihaja v stik, med njimi tudi njenih družinskih članov.

3.2.3 Javni prostor

Življenje v javnosti tvorijo bodisi ravnanja določene osebe na ali v prostoru, ki je javnega značaja bodisi ravnanja, ki predstavljajo javno življenje te osebe. *Javno življenje* je življenje pred očmi javnosti. Posameznikova ravnanja so usmerjena k javnosti in imajo namen uživanja javne pozornosti. Zasebnost je v tem primeru in v okviru te vrste »nastopanja pred javnostjo« izključena. Po drugi strani pa sleherno *pojavljanje v ali na javnem prostoru* ne pomeni zavestne in premišljene izpostavitve očem javnosti z namenom zagotovitve javne pozornosti. V tem primeru gre enostavno za ravnanja posameznika na javnem kraju. Zasebnost v tem primeru ni izključena.

a) *Zasebnik* tudi v javnem življenju uživa določeno stopnjo zasebnosti, ker značaja javnosti njegovemu življenju ne daje samo prostor, ampak tudi in predvsem on sam. Z drugimi besedami, *zasebnik v sicer po značaju javen prostor s seboj prinaša določeno mero pričakovane zasebnosti, v katero se sme poseči utemeljeno in na sprejemljiv način* (primer: zasebnika ni dovoljeno fotografirati na javni prireditvi kot osrednjega motiva fotografije in ta izdelek potem objaviti, dovoljeno pa je na primer posneti fotografijo o javnem dogodku kot takšnem ali posneti dokumentarec o javni prireditvi, ki vključuje tudi podobo zasebnika).

b) *Relativno javne osebe* v javnosti uživajo več zasebnosti kot absolutno javne osebe, a manj kot zasebniki. To področje varstva zasebnosti, na katerem se torej soočita javni prostor in relativno javna oseba, se zdi z vidika primernega razmejevanja med javnim interesom in varstvom zasebnosti najtežavnejše.

Kriteriji vzpostavljanja ustreznega ravnovesja so primarno odvisni od konkretiziranega značaja relativno javne osebe (na primer princesa, vrhovni državni tožilec ali policist), od značaja dogodka, ki je predmet medijskega dokumentiranja in od značaja dejanj, ki jih ta oseba izvaja v sicer javnem prostoru. Ta dejanja so lahko povsem zasebnega značaja, kot je na primer nakupovanje v trgovini z oblačili, športna aktivnost ipd. O stopnji varstva zasebnosti na javnem mestu zato tudi v teh primerih odloča predvsem povezava med (I.) opredeljevalnimi značilnostmi določene osebe, ki ima zaradi teh značilnosti značaj relativno javne osebe, (II.) vrste ali značilnosti javnega prostora, v katerem se ta oseba nahaja, od (III.) značaja dejanj te osebe v tem prostoru, (IV.) vključenosti tretjih oseb in od (V.) (škodljivosti) vpliva posega v njeno zasebnost in na osebnostno sfero te osebe. Seštevek teh primarnih elementov bo predstavljal vsebinsko opredelitev javnega interesa in splošnega družbenega pomena določenih informacij.

Ker morajo tudi relativno javne osebe sprejeti zmanjšanje obsega svoje pričakovane zasebnosti, je dovoljeno posegati v njihovo prisotnost na javnih mestih tudi brez posebej utemeljenega javnega interesa političnega značaja v širšem smislu. Fotografija relativno javne osebe, posneta na javnem mestu, ne predstavlja nedovoljenega posega v zasebnost,

če ni v nasprotju z zgoraj navedenimi kriteriji, če gre za pretirane in nesorazmerne posege, če njen namen ni zgolj povzročiti neupravičeno neprijetnost, če hkrati ne posega v varovano sfero tretjih oseb ipd. Ti posegi morajo biti *razumni*, predvsem glede na javno funkcijo osebe. Velja pa poudariti, da bo v tovrstnih primerih pogosto šlo za problem pravice do varstva ugleda, dostojanstva in časti, ki se lahko krši z načinom posredovanja informacij in ne več za problem varstva zasebnosti.

Javno življenje je torej neposredno povezano tudi z opravljanjem javne funkcije. V zvezi z opravljanjem funkcije relativno javna oseba ne more pričakovati zasebnosti.

c) *Absolutno javne osebe* v javnosti načeloma *de facto* ne uživajo varstva zasebnosti, vse dokler njihovo prikazovanje ne predstavlja primerov očitne ali prepričljivo utemeljene zlonamernosti, usmerjene v potešitev zvedavosti ljudi. V zvezi s tem gre predvsem za etiko izogibanja nepotrebnim senzacionalističnim pretiravanjem, ki je usmerjeno k izkrivljanju resničnosti, kar pa bo v praksi težko (čeprav ne nemogoče) ustavnopravno ovrednotiti.³² Zbadljivo poročanje o podrobnostih iz življenja teh oseb ali njihovo slikovno dokumentiranje v neprijetnih trenutkih je del medijske prakse. Tudi v teh primerih pa pogosto ne bo šlo več za varstvo zasebnosti, pač pa za vprašanje upravičenega varstva časti in osebnega dostojanstva.

Kot je na primer razvidno iz sodbe ESČP o primeru *Von Hannover proti Nemčiji*, se poseganje v zasebnost (absolutno) javnih oseb ne omejuje na državo. V središču zato ni ocena, kolikšen demokratični, javni in splošni družbeni pomen ima posredovanje informacij o življenju in delovanju javnih oseb za politični sistem konkretne države. Posameznika, njegove javne funkcije in javno delovanje se postavlja v brezmejni prostor ali v prostor, ki ni pogojen z državnimi mejami.

3.3 Medij oziroma način posredovanja informacij

---

³² Prim. Berden, A., 1999, str. II–IV.

Na presojo dopustnosti posegov v zasebnost posameznika vpliva tudi način podajanja informacij o njem. Pisno podajanje informacij vselej predstavlja manjši vdor v osebno sfero posameznika kot pa slikovno podajanje informacij. Za največji vdor gre seveda pri videoprojiciranju oz. predvajanju video gradiva. V primeru, da je na primer upravičeno poseči v zasebnost relativno javne osebe s poročanjem o njenem dejanju, to ne pomeni, da je upravičena tudi morebitna objava fotografij te osebe ali celo njen videoprikaz.

V družbeni praksi so med pogostejšimi vdori v zasebnost posameznikov takšni, ki določeno osebo fotografirajo ali posnamejo neposredno pri določeni erotični aktivnosti ali v povezavi z erotiko oziroma spolnostjo (na primer fotografija osebe, ki zapušča seksšop). Primere te vrste lahko značajsno razvrstimo vsaj v tri temeljne skupine. Prvič, določena oseba je bila žrtev vdora paparcev v svojo intimnost. Ti so jo na primer fotografirali pri spolnem aktu s partnerjem skozi okno spalnice. Gre za klasičen vdor v *zasebnost*. Drugič, določena oseba je bila neprevidna pri shranjevanju ali dokumentiranju svoje seksualne intimnosti, tako da so njene dokumentirane spolne aktivnosti prišle v neprave roke, bile izročene novinarjem tabloidov ali posredovane na splet in končno prikazane javnosti. V primerih te vrste pride do *prepletanja vdora v zasebnost, varstva osebnih podatkov ter varovanja ugleda in časti prizadete osebe*. Če se tisti, ki je posnel erotične fotografije, ne bi držal dogovora in bi omogočil, da fotografije v nasprotju z dogovorom pridejo v javnost, bi šlo tudi za kršitev *varstva osebnih podatkov*. Tretjič, določena oseba se lahko zavestno in prostovoljno pustil fotografirati ali celo posneti pri določenih erotičnih ali spolnih aktivnostih. Uporabniki teh fotografij ali posnetkov, ki so bile na primer izpostavljene na eni izmed spletnih strani, lahko to osebo prepoznajo, mediji pa gradivo objavijo in iz tega naredijo senzacijo. V tem primeru ne bo šlo več za vdor v zasebnost ali za varstvo osebnih podatkov, temveč za *varstvo ugleda in časti prizadete osebe*. Ko nekaj postane javno, s tem izgubi značaj varovane zasebnosti. V središču pravne presoje bo v tem primeru problem *sorazmernosti* takšnega ravnanja medijev v primerjavi z zasledovanjem in zatrjevanjem (torej domnevnim) legitimnim ciljem ali javnim interesom ter v povezavi s škodo, ki je bila na ta način povzročena prizadeti osebi. Ustavnopravna presoja teh treh temeljnih okoliščin mora biti različna.

3.5 Tabelarni prikaz predloga standardov ustavnosodne presoje posegov medijev v zasebnost posameznika

Ob soočenju možnih interpretacij sodbe ESČP o primeru *Von Hannover* in predlaganih doktrinarnih sklepov se zdi, da delitev na absolutno in relativno javne osebe mora ostati del teoretičnega in praktičnega ukvarjanja s problemom razmerja med svobodo medijev in varstvom pravice do zasebnosti. Kriterij »splošen pomen informacij« oziroma »relevantnost informacij za javno razpravo o zadevi, ki je v splošnem družbenem pomenu« je njegov nepogrešljiv element. Če je njegova uporaba in razlaga v skladu s predlagano tabelo standardov presoje, se po mojem mnenju enigma, ki nastaja v tem problemskem polju, lahko teoretično prepričljivo in aplikabilno razrešuje.

	Intimno in družinsko življenje	Zasebnost	Javnost
Zasebnik	<i>Nujni, prisiljujoči razlogi, ki so v konkretnem primeru v očitnem in konkretnem javnem interesu v ožjem smislu, kot neizogibna izjema, podana glede na predmet javnega interesa in izvedena v najmanjši možni (in hkrati nujni) meri.³³</i>	<i>Nujni, prisiljujoči razlogi, ki so v prepričljivem in nadvse pomembnem javnem interesu, ob najmanjši možni meri posega.³⁴</i>	<i>Omejitev posega kot izjema, ki je prepričljivo utemeljena in v konkretnem primeru pomeni razumno omejitev svobode posredovanja informacij.³⁵</i>
	<i>Nujni, prisiljujoči razlogi v prepričljivem javnem interesu v</i>	<i>Prepričljivi razlogi v pomembnem javnem</i>	<i>Nedopustnost posega kot prepričljivo utemeljena izjema,</i>

³³ Dokazno breme je na tistemu, ki je posegel v intimnost.

³⁴ Dokazno breme je na tistemu, ki je posegel v zasebnost.

³⁵ Dokazno breme je na tistemu, ki zatrjuje nedopustnost ravnanja.

Relativno javne osebe	<i>ožjem političnem smislu, konkretno povezani predvsem s funkcijo ali z družbeno vlogo te osebe.³⁶</i>	<i>interesu, povezani predvsem s funkcijo ali z družbeno vlogo te osebe. Nepretirano, razumno in stvarno upravičeno poseganje.³⁷</i>	<i>predvsem zaradi pretiranosti ali nesorazmernosti posega, ki ni razumno povezan s funkcijo ali družbeno vlogo te osebe in ki ne onemogoča svobode medijev.³⁸</i>
	<i>Obstoj prepričljivega razloga za poseg, ki je v javnem interesu v ožjem političnem smislu.</i>	<i>Prepričljive izjeme od siceršnjega pravila javnosti, s posebnim ozirom na nepretiranost posega.⁴⁰</i>	<i>Dejansko ni zasebnosti. Načelno možen obstoj nujnih izjem.⁴¹</i>
Absolutno javne osebe	<i>Odgovorna odmerjenost posega, ki upošteva predvsem vključenost tretjih oseb.³⁹</i>		

---

³⁶ Dokazno breme je na tistemu, ki je posegel v intimo.

³⁷ Dokazno breme je na tistemu, ki je posegel v zasebnost.

³⁸ Dokazno breme je na tistemu, ki zatrjuje nedopustnost ravnanja.

³⁹ Dokazno breme je na tistemu, ki je posegel v intimo.

⁴⁰ Dokazno breme je na tistemu, ki zatrjuje nedopustnost ravnanja.

⁴¹ Bolj kot za vprašanje zasebnosti bo v teh primerih šlo za vprašanje osebnega dostojanstva. Dokazno breme bo na tistemu, ki zatrjuje nedopustnost načina posega.